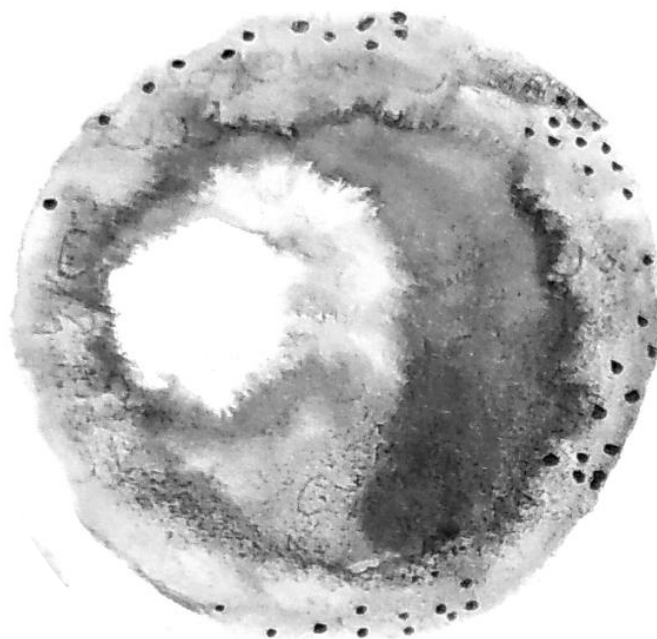

A fény árnyéka

Szerző:
Hajós Dorina

Konzulensek:
Bartók István DLA
Fejérdy Péter DLA

Te benned bízunk... /
Új ravatalozó a ceglédi református Öregtemetőben
BME Építészmérnöki kar
Exploratív tanszék
TDK 2023

A ravatalozók építésze egy olyan téma, melyen nem sokat gondolkozunk. Amikor eljön az idő, hogy ott álljunk a tető alatt, az válik a legkevésbé fontossá az adott pillanatban.

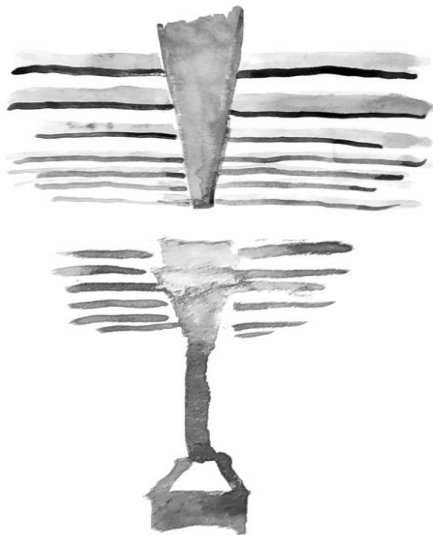
Tekintetünk ide oda vándorol, vagy éppen megpihen a földön, a koporsón vagy egy nem messze lengedező ágon, de nem foglalkozunk az épülettel.

A görcs és a szomorúság melyet érzünk nem talál magának helyet.

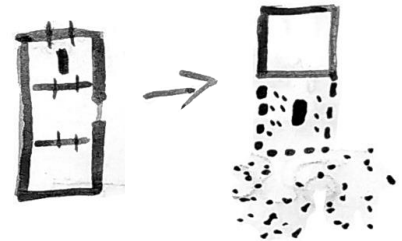
Ebben szeretném segíteni tervemmel a gyászolókat.

Ha az épület képes ráerősíteni a bennünk kavargó érzésekre nem csak mint háttér vagy mint egy csupán funkcióját betöltő építmény viselkedik, akkor képes segíteni abban, hogy a lehető legteljesebben tudjuk megélni a gyászt, amely talán a legfontosabb egy ilyen helyzetben.

M E G I S M E R É S

egy tető alatt minden
+ eto: összefog

Hagyomány

Dolgozatom során szerettem volna nagy hangsúlyt fektetni a ravatalozás mint szokás hagyományának megismerésére, hiszen csak úgy lehet megérteni a jelen szokásait, ha ismerjük a múltat. Ebben nagy segítségemre volt Kunt Ernő - Az utolsó átváltozás című könyve, amely a magyar parasztság halálképét mutatja be.

A ravatalozás egészen az 1950-es évekig a halott otthonában történt, eddig a pontig nem volt a folyamatnak külön épített tere, a tisztaszoba kapott ideiglenesen szakrális töltetet különböző tárgyak megmozgatásával vagy elrejtésével. De mindenféle tárgy nélkül, pusztán az ekkor lezajló eseménysorozat is meg tudta adni a teret a méltó búcsúztatásnak.

Különösen fontos volt a mestergerenda szerepe, mely alá elhelyezték a halottat. Számos tájegységen akár annyira felemelve a testet, hogy elérje a gerendát.

Emellett fontos eleme volt az eseménysorozatnak a kert és az azt lezáró kapu, melyet gyakran fekete drapériával vontak be. Néhány vidéken pedig teljesen az udvaron történt a búcsúztatás egy fekete sátorban. A szertartás tehát külső és belső terekben egyaránt zajlott a tipikus parasztházakban.

Ez a gondolkodásmód a mai ravatalozókat is átszövi, hiszen gyakran azok sem csupán nyitottak vagy zártak. A különböző minőségű tereket pedig pont mint egy háromosztatú parasztháznál, a tető egységesíti.

Nagyrada

Balatonmagyaród

Zalasabar

Nádasdladány

Kistrada

Garabonc (saját fotók)

Cegléd

Jelen

Az otthoni ravatalozást betiltó rendelet bevezetése után sürgető szükség volt a jelenlegi épületek felhúzására. És bár a nagyobb városokban megjelentek az építészeti minőségre való törekvések, vidéken sok helyen a lehető leggyorsabban szerettek volna valami egyszerű épületet készíteni, mely előképek hiányában gyakran kocsibeállókra, kerti raktárépületekre vagy éppen tornácos parasztházakra hasonlított.

Számos helyen ezek utólagos fedett nyitott terekkel bővített építmények, melyeknél a ravatalozás is nagyrészt az utólag hozzácsatolt tető alatt zajlik.

Ezek az épületek nem tudják ellátni a ravatalozás szertartásához szükséges szakralitás megteremtésének feladatát és a gyakran rendkívül nagy gonddal megfaragott sírkövek között áldogálva várják amíg át nem alakítják, vagy éppen le nem bontják őket, hiszen lassan a vidéki temetőkre is jellemző lesz, hogy többet akarnak mint egy raktár és egy tető.

A kutatási fázisban számos temetőt meglátogattam.

Az útjaim során azzal, hogy testközelből érzékeltem a tereket, nagyobb rálátásom nyílt a típusépületek előnyeire és hátrányaira, melyek nagy segítségemre voltak a tervezés során.

saját fotók

Hely

Cegléd, Pest vármegye negyedik legnépesebb városa. Utcáit igazi kisvárosias légkör lengi be, hiszen bár a város területe aránylag nagy, a km²-re jutó lakosság csupán 143 fő. A 2011-es népszámlálás során az itt lakó 35000 ember 17%-a, tehát körülbelül 6000-en vallották magukat reformátusnak.

Ez a közösség használja a ceglédi református Öregtemetőt.

A temető működése az 1777-es évig visszavezethető. Rózsaszín mészkőből készült sírjai és a neves ceglédi családok mauzóleumai méltó helyszínt biztosítanak a halottaknak, azonban a temető jelenleg kusza, a mauzóleumok közül több rendkívül romos állapotban van és sok helyen található spontán szemétkerítés is a sírok között, vagy éppen a ravatalozó körül. A terület körbekerítése is méltatlan, hiszen a síremlékek és a főút között jelenleg csak egy drótkerítés éktelenkedik, északi oldaláról pedig a szomszédos lakóházak töredezett kerítései határolják a területet.

Cegléd (saját fotó)

Kapolcs, imahely, Takács Edvárd

Cegléd (saját fotó)

Erdei kápolna, Asplund
(Barcza Dániel fotója)

Természetes szakralitás

A terület rendkívül jó lehetőségeket rejt magában. Nem csak a síremlékek de az itt lévő burjánzó növényzet is képes arra, hogy kijelölje a hely lelkét. És mivel a jelenlegi ravatalozó nem hordoz magában túl sok szakralitást, a környező fák az egyetlenek melyek magukra tudják vállalni ezt a terhet. Kutatásom során lehetőségem volt megismerni Herczeg Tamás és Barcza Dániel doktori dolgozatát, akik a vidéki ravatalozók és a temetők növényvilágának építészetté formálásával foglalkoztak. Ehhez a környezet pedig a ceglédi temetőben is adott.

Megismertem Asplund Erdei kápolnáját, vagy Takács Edvárd kapolcsi imahelyét több más példán kívül. Ezek a hatások pedig elindították a tervezési folyamatot egy kérdés felé.

Szükséges-e, hogy a ravatalozó egy zárt épület legyen?

Nem határolja-e be túlságosan ezt a legtöbb temetőben jelenlévő természetes szakralitást az, ha falakat emelünk magunk és a természet közé?

T E R V

A tervezés nem csupán a ravatalozó épületén való
gondolkozást jelentette, hanem mint ahogy korábban a népi
ravatalozásnál, az „udvar” is fontos szerepet kapott.
A ravatalozó nem a végcél, csak egy része a halott utolsó
útjának és épp ezért érdemes az egész úttal foglalkozni.

együtt kell lennie a ravatalozó
a ? kiszolgáló funkcióval

Fontosnak tartottam, hogy az épület ne kapjon egy direkt irányultságot, ne rendelkezzen főhomlokzattal, hogy ne úgy tekintsünk rá, mint valaminek a végpontja. Ezért elkezdett foglalkoztatni a fenti kérdés.

A válaszom pedig az, hogy nem kell együtt lennie a két funkciónak.

A ravatalozó épülete képes lenne sokkal erősebb hatást kiváltani ha csak a saját funkcióját teljesítené be.

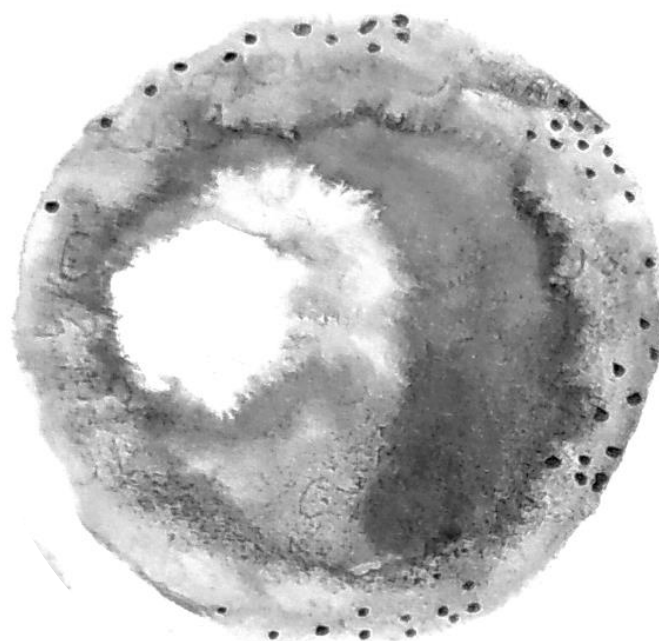

A forma kiválasztásánál az előzőekben leírtakat vettem figyelembe, illetve a kör szimbolikus jelentéseit is megvizsgáltam.

A kör jelenti a világmindenséget, a határtalan teret, korlátlan időt, ez a forma Isten alapmintája. Egységet és egészséget jelent.

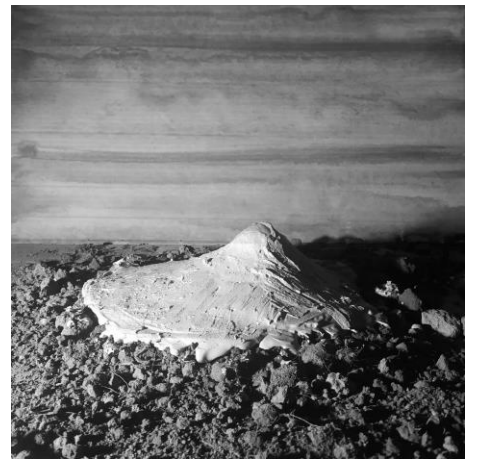
A ravatalozót az áthaladás megkönnyítése és a nyitottság lehetősége miatt, illetve a mestergerendára, mint a halott felett lévő épített elem fontosságára reagálva tetőként képzelem el.

A terv legfontosabb eleme a **fény**. A kürtön beszűrődő napfény választja el a halottat a gyászolóktól.

A fény miatt pedig a tető és a környezetében lévő fák, melyek körbeveszik a ravatalozót, beárnyékolják a környéket, hogy az egyetlen fényfolt a ravatalra essen.

A világosság mely magába olvasztja az elhunytat eredményezi, hogy a gyászolókat sötétség vegye körül, ez a fény árnyéka.

A **tető** építése nem csupán egy műszaki projekt. A temető földjéből megfelelő formájú dombot építenének, melyre a föld egyenletlenségeit lenyomatként hordó vasalt beton réteg kerül.

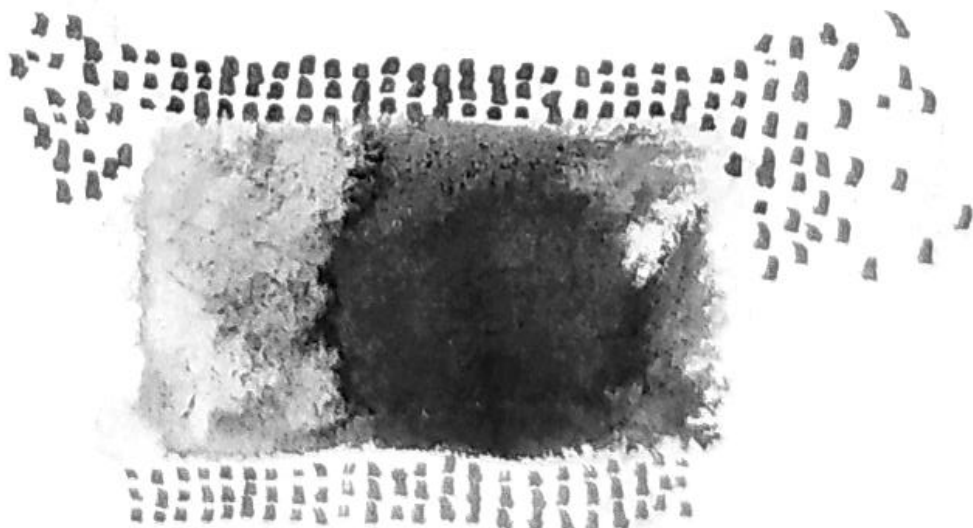
A tetőt megemelve, majd a földet eltávolítva kerülhet az építmény a végső helyére, az oszlopokra.

A tető így magában hordozná a föld lenyomatait, mely alá eltemetjük szeretteinket, és a szertartás alatt mi is vele együtt a „föld alá” kerülnénk, mely érzés kissé össze tudná mosni a búcsúztatást az ezután következő temetéssel.

A lebegés hatását vékony réz oszlopok adnák, melyek mint a körülöttük lévő fák törzsei néhol sűrűsödnének, néhol pedig ritkulnának. Az oszlopok az oxidáció során szerzett új színükkel képesek lennének szinte teljesen a környezet részévé válni.

A temetőben lévő **utak** jelenleg nagyon különbözőek és nem megfelelő minőségűek, ezért javasolnám az egységesítésüket. Az út közepén sima, szélein pedig 3-3 sor kockakő segít abban, hogy a közékük benövő fű és moha beleolvassza a temető növényzetébe az épített elemet.

Ezek a kockakövek burkolják a ravatalozó alatti területet is ahol szintén megjelenik az elmosódás érzése, a fény útja viszont sima felületű burkolatot kap, melyre el tudják helyezni a ravatalt az adott időpont fénybeesési viszonyainak megfelelően.

A már meglévő növényzet hatásának felerősítésére, fákat ültetnék a ravatalozóig vezető út köré, melyek a ravatal felé haladva besűrűsödve adnak árnyékot és olvadnak bele a temető nyugati oldalán jelenlévő fás zöldterületbe.

A kiszolgáló épület és a temetőt körülvevő kerítés egybeolvad. A kerítés tömör fal, melynek építőelemeit a Cegléden lebontott különböző épületek adnák. A rokonok és az ismerősök akik a hellyel erős kapcsolatban állnak, maguk vihetik a saját tégláikat, falazóblokkjaikat, cserepeiket... hogy együtt felépítsék, magukénak tudják a temetőnek ezt a kis darabját.

A hozott elemekbe belekarcolva a halott nevét még személyesebbé tehető a fal, melynek magassága igazodik a főút felőli mauzóleumok nyílásmagasságához, hogy elzárja a lelkeket a forgalmas úttól, de mégis megmutassa szépségüknek egy darabját.

Felhasznált szakirodalom

Kunt Ernő, Az utolsó átváltozás: A magyar parasztság halálképe

Barcza Dániel doktori értekezése:

<https://corvina.mome.hu/dsr/access/bea0774f-4c26-476e-957b-c246f85e0d1e>

Herczeg Tamás doktori tézise:

<https://corvina.mome.hu/dsr/access/92a78720-d412-4855-aedd-421ff30fdc0f>

Takács Edvárd tervei alapján épült erdei imahelyről készült fotó:

<https://sokszinuvidek.24.hu/viragzo-videkunk/2016/04/23/fuzfavesszobol-epitettek-kapolnat-az-erdo-kozeppen/>

Asplund erdei kápolnájáról készült fénykép:

<https://corvina.mome.hu/dsr/access/bea0774f-4c26-476e-957b-c246f85e0d1e>

52. oldal

helyszínrajz 1:1000

A nép, a mely sötéttségben jár vala, lát nagy világosságot; a kik lakoznak
a halál árnyékának földében, fény ragyog fel fölöttök!
/Ésaiás könyve 9,2/

2022. 06. 01. 10:00

alaprajz 1:500, kiegészítő épület raktár _elkész öltöző _pihenő _mosdó _halothűtő térsorral

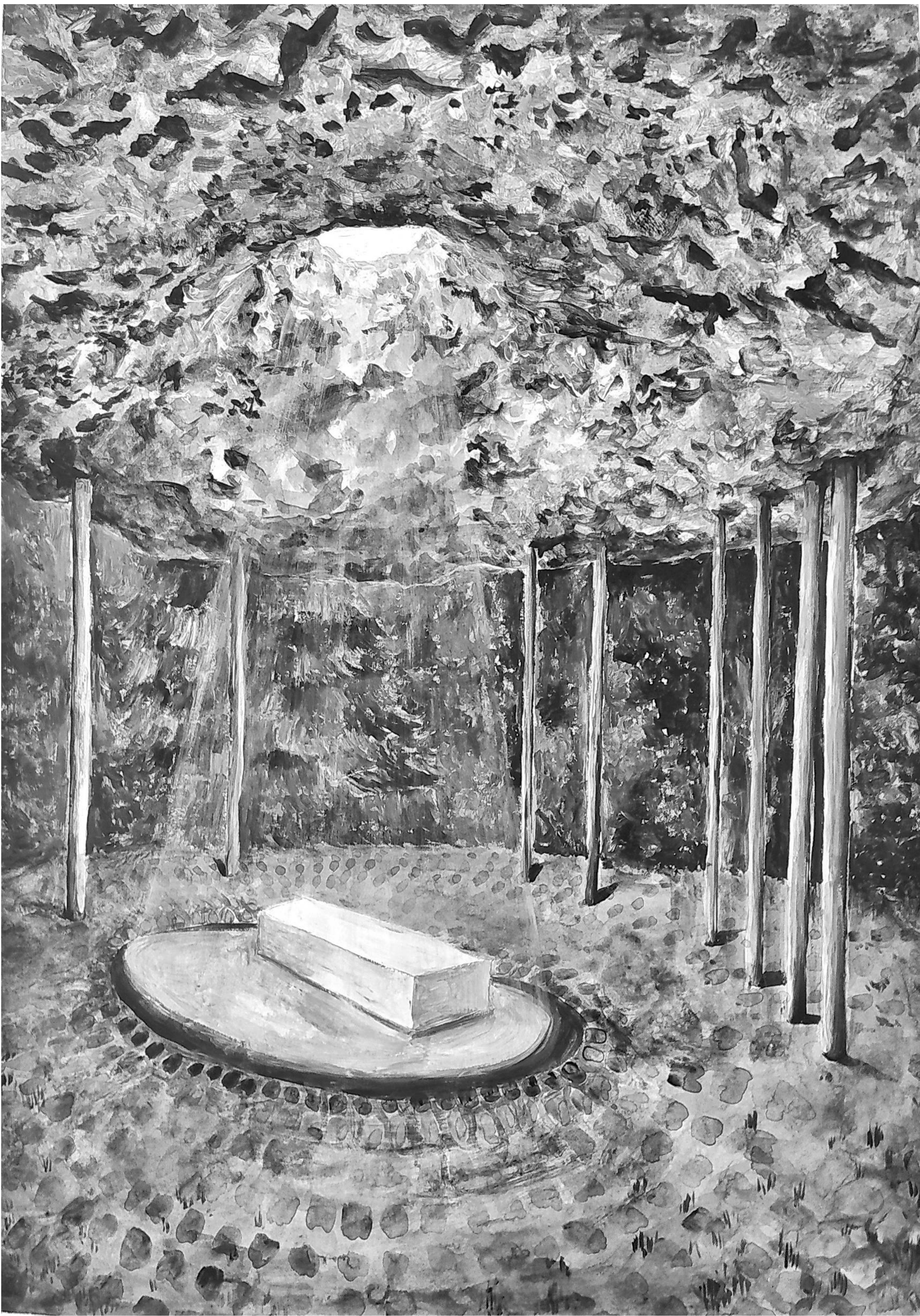

A fény árnyéka

szerző: Hajós Dorina
konzulensek: Bartók István DLA
Fejérdy Péter DLA

Te benned bízunk

Fény:

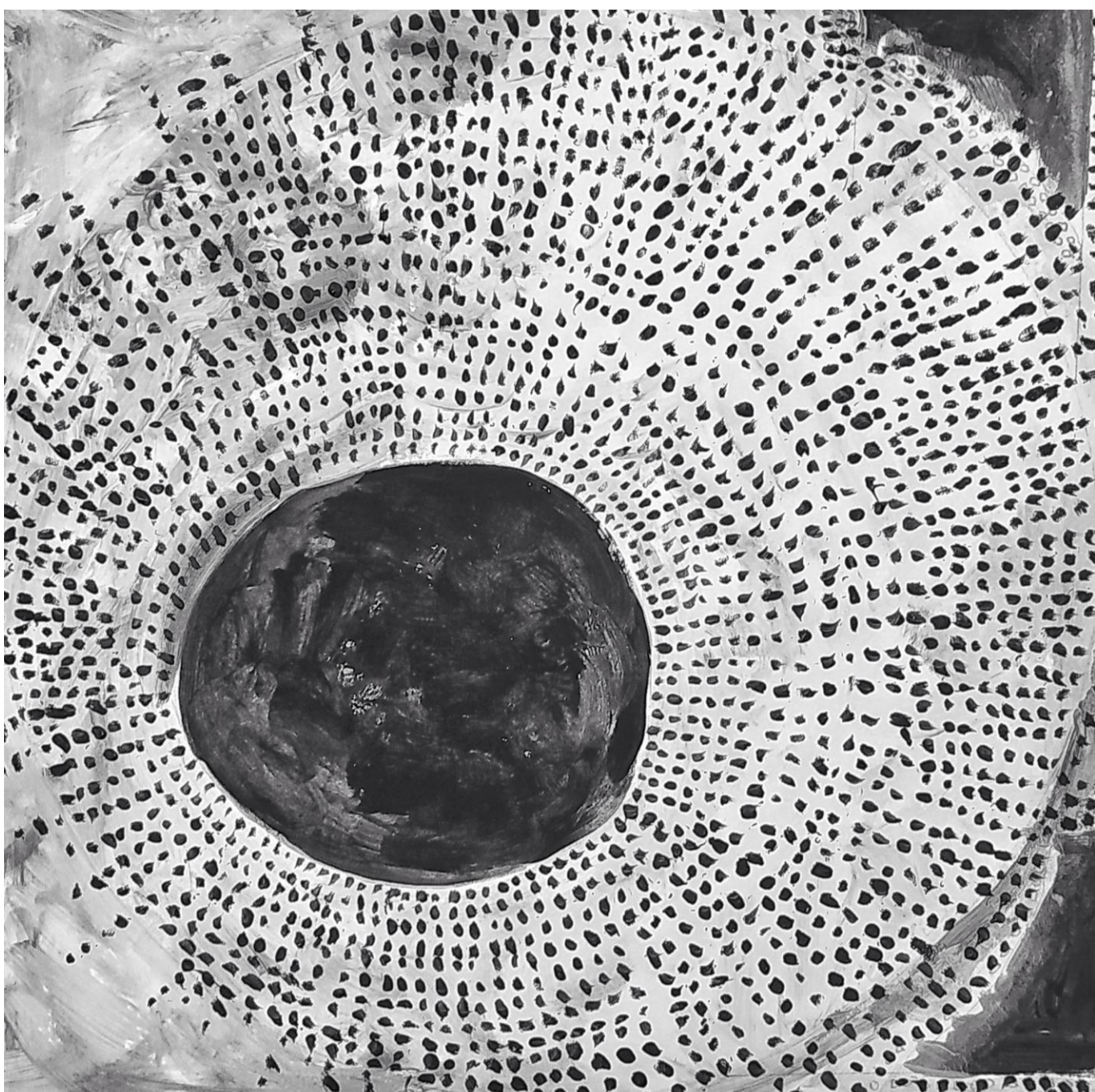
Ez az egyetlen ami elválasztja tőlünk a ravatalon fekvőt, anyagtalan de mégis éles határ.
Érezzük ahogy a tetőn lévő lyuk magához húzza őt, fel-fel az égbe, mi pedig itt maradunk a földön, a sötétségben.
Elengedjük.

Út:

A ravatal felé nehéz léptekkel haladunk. Nem szeretnénk odaérni, de mégis ott akarunk lenni.
Az út megáll, elfogy alattunk és beleolvad a fűbe, mintha megérkezett volna. Már nem olyan nehéz a haladás.
Mi is megtaláljuk a helyünket.

Emlékezés:

A temetés véget ért. Eltelt pár nap, hét majd hónap. A gyász is enyhülni látszik. Felejteni viszont nem szeretnénk. Meglátunk egy követ, téglát vagy cserepet, mely eszünkbe juttatja az együtt töltött időt.
A tárgy a temető falában örökké ott marad a halottal, ahogy ő is velünk.

A fény árnyéka

szerző: Hajós Dorina
konzulensek: Bartók István DLA
Fejérdy Péter DLA

Te benned bízunk

